

Werkinstructie JGZ

Verklaring tegen meisjesbesnijdenis

Aan ouders van meisjes uit de risicolanden biedt de JGZ een verklaring aan tegen meisjesbesnijdenis.

In de verklaring staat dat:

- meisjesbesnijdenis in ons land verboden en strafbaar is;
- meisjesbesnijdenis voor het meisje vaak langdurige en ernstige lichamelijke en geestelijke gevolgen heeft;
- meisjesbesnijdenis een schending is van de rechten van het kind en van de vrouw.

Doel van de verklaring

Doel van de verklaring is meisjes tegen meisjesbesnijdenis te beschermen. De verklaring biedt ouders die hun dochter niet willen laten besnijden een steuntje in de rug. Ouders kunnen de verklaring laten zien als, bijvoorbeeld vanuit de familie, of tijdens verblijf in het buitenland, druk wordt uitgeoefend om de dochter(s) te laten besnijden. Met de verklaring kunnen ouders duidelijk maken dat meisjesbesnijdenis in ons land strafbaar is, dat ze het risico lopen op een gevangenisstraf én dat meisjesbesnijdenis pijnlijk en schadelijk is voor hun kind. Ervaringen in Frankrijk wijzen erop dat een dergelijke verklaring ouders kan helpen bij het bieden van weerstand tegen de druk die door de omgeving wordt uitgeoefend.

De verklaring is ondertekend door de ministers van VWS en Justitie en door nagenoeg alle bij meisjesbesnijdenis betrokken landelijke organisaties.

In deze werkinstructie en in de verklaring die aan de ouders wordt aangeboden, wordt in plaats van vrouwelijke genitale verminking de term meisjesbesnijdenis gebruikt. Dit sluit beter aan bij de belevingswereld van de ouders.

Meisjesbesnijdenis is strafbaar

Alle vormen van meisjesbesnijdenis zijn in ons land strafbaar. Ze worden gezien als een zware vorm van mishandeling. Dit geldt ook voor ouders die in Nederland wonen of verblijven en die:

- hun dochter in het buitenland laten besnijden; of
- de besnijdenis van hun dochter niet zelf uitvoeren maar deze ingreep laten doen.

De maximale gevangenisstraf kan, afhankelijk van het type besnijdenis en de gevolgen daarvan, oplopen tot twaalf jaar. Bovendien lopen ouders die geen Nederlands paspoort hebben het risico om, vanwege hun strafbaar gedrag, ons land uitgezet te worden.

Meisjesbesnijdenis is zeer schadelijk

Meisjesbesnijdenis is een zware en onomkeerbare vorm van mishandeling. De ingreep op zich is risicovol en (als er geen verdoving wordt gebruikt) zeer pijnlijk. Daarnaast kan de ingreep ernstige en langdurige gezondheidsklachten veroorzaken, zoals pijn bij het plassen, menstratieklachten, urineweginfecties, onvruchtbaarheid, problemen bij de bevalling, depressies en trauma's.

Voor meer informatie over de strafbaarheid van meisjesbesnijdenis en over de gezondheidsrisico's wordt verwezen naar het *Standpunt preventie vrouwelijke genitale verminking* en naar de websites van Pharos www.meisjesbesnijdenis.nl en van de Federatie Somalische Associaties Nederland (FSAN) www.tegenvrouwenbesnijdenis.nl.

Doel van de verklaring is ouders die hun dochter niet willen laten besnijden een steuntje in de rug te bieden.

Inbedding in de taken van de JGZ

Vanwege de preventieve taken van de JGZ, gericht op veiligheid, groei en ontwikkeling van kinderen, ligt het voor de hand dat de JGZ de verklaring tegen meisjesbesnijdenis aan de ouders uitlegt en meegeeft. Het besnijden van meisjes vindt vaak al op zeer jonge leeftijd plaats, doorgaans tussen het vierde en twaalfde jaar, maar soms al veel eerder, in andere gevallen echter veel later. Daarom ligt hier een taak voor de gehele JGZ, 0 - 4 én 4 - 19.

Moment waarop de verklaring aan de orde wordt gesteld

Gelet op het eerder genoemde *Standpunt preventie vrouwelijke genitale verminking* is meisjesbesnijdenis vanaf het eerste contact een regelmatig terugkerend onderwerp van gesprek in de reguliere contacten van de JGZ met de ouders uit de risicolanden. In deze contacten wordt vanuit de JGZ duidelijk en ondubbelzinnig gewezen op de strafbaarheid en op de grote gezondheidsrisico's van meisjesbesnijdenis. De verklaring wordt aan de ouders meegegeven nadat de ouders er blijk van hebben gegeven dat zij niet willen dat hun dochter besneden wordt.

De verklaring is geen middel om ouders af te brengen van de gedachte om hun dochter te laten besnijden, maar om hun wil om dat niet te doen te ondersteunen. Voor aanwijzingen voor het voeren van gesprekken over meisjesbesnijdenis wordt verwezen naar het *Standpunt preventie vrouwelijke genitale verminking*, te vinden op kennisnet onder nummer 55177 of op het intranet van de eigen JGZ-organisatie.

Risicolanden

Op de website www.meisjesbesnijdenis.nl staat een lijst met alle risicolanden. Het gaat o.a. om Somalië, Ghana, Egypte, Eritrea, Ethiopië, Soedan en Sierra Leone. Met ouders uit de risicolanden wordt, vanaf het eerste contact, regelmatig over meisjesbesnijdenis gesproken en wordt de verklaring meegegeven als de ouders duidelijk maken dat ze geen meisjesbesnijdenis wensen.

Verklaring in zes talen beschikbaar

De verklaring is in zeven talen opgesteld: Nederlands, Engels, Frans, Somalisch, Arabisch, Amhaars (Ethiopië) en Tigrina¹ (Eritrea). De verschillende versies zijn als pdf-document te downloaden via kennisnet onder nummer 55178 en op het intranet van de eigen JGZ-organisatie. Op die manier is de verklaring altijd in de juiste taal beschikbaar ook als de papieren verklaring (tijdelijk) niet op de locatie aanwezig is.

Werkinstructie

- 1 Breng het onderwerp meisjesbesnijdenis *vanaf het eerste contact* met ouders uit de risicolanden onder de aandacht. Geef de verklaring mee als de ouders u in deze contacten hebben laten weten dat zij hun dochter niet willen laten besnijden.
- 2 Leg de *inhoud* van de verklaring kort en duidelijk uit en beschrijf het doel van de verklaring.
- 3 Vraag de ouders om een *reactie* nadat u de inhoud van de verklaring hebt beschreven.
- 4 Bied de ouders de verklaring aan als uit hun reactie blijkt dat zij positief staan tegenover de inhoud en het doel ervan. Als de ouders dit willen, kunnen ze de verklaring ook zelf ondertekenen, maar dit is niet noodzakelijk. U hoeft daar zeker niet op aan te dringen want de verklaring kan ook zonder handtekening van de ouders haar werk doen.
- 5a Als de ouders de verklaring willen hebben:
 - adviseer de ouders de verklaring (in hun moedertaal, en indien gewenst ook in het Nederlands) bij hun reispapieren te bewaren zodat ze het document, telkens als ze op reis gaan, mee kunnen nemen. De verklaring kan zo worden gevouwen dat deze goed bij het paspoort past;
 - leg uit dat u een aantekening in het digitale dossier maakt om te voorkomen dat de verklaring telkens opnieuw aan de orde wordt gesteld;

- kom in uw volgende contact terug op de verklaring en onderzoek of de ouders de inhoud en het doel van de verklaring hebben begrepen, of de verklaring met de andere ouder is besproken en hoe zijn of haar reactie was. Maak in dit contact duidelijk dat de ouders altijd opnieuw bij u terecht kunnen om te praten over meisjesbesnijdenis en over mogelijke druk van familie en landgenoten om hun dochter(s) te laten besnijden.

- 5b In geval de ouders de verklaring niet wensen:
 - vraag naar de reden hiervan en spreek met hen af dat u in het volgende contact terug zult komen op de verklaring;
 - noemt de ouder de opstelling van de andere ouder als reden voor het niet willen hebben van de verklaring, nodig de ouders dan zo mogelijk *samen* uit voor een gesprek.
- 6 Teken aan in het digitale dossier of de verklaring is besproken, of de ouders de verklaring wilden hebben en welke eventuele vervolgspraken er zijn gemaakt.

Melden van vermoedens van (dreigende) meisjesbesnijdenis

Bij vermoedens van (dreigende) meisjesbesnijdenis geldt als uitgangspunt dat artsen en verpleegkundigen hun vermoeden melden bij het Advies - en Meldpunt Kindermishandeling (AMK). Bij het doen van de melding wordt het stappenplan gevolgd van de KNMG Meldcode Kindermishandeling.

Het AMK kent een specifiek handelingsprotocol voor het handelen na vermoedens van meisjesbesnijdenis (zie www.meisjesbesnijdenis.nl). Bovendien beschikt ieder AMK over een deskundige op het terrein van meisjesbesnijdenis aan wie, voorafgaand aan de melding, advies kan worden gevraagd, bijvoorbeeld over de interpretatie van de signalen en het wel of niet bespreken van deze signalen met de ouders. Zie voor meer informatie over het melden van (dreigende) meisjesbesnijdenis het *Standpunt preventie vrouwelijke genitale verminking*.

¹ In deze taal wordt de verklaring vooral in de regio Rotterdam verspreid omdat de meeste Eritreërs in ons land in deze regio wonen. Elders in ons land kan deze versie uitgeprint worden via kennisnet.

Dit is een uitgave van
GGD Nederland i.s.m.
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Herdruk maart 2011